

Roz Chast (vert. Toon Dohmen): 'Kunnen we het niet over iets leukers hebben?' Een memoir. Uitgeverij Nijgh en Ditmar, Amsterdam 2015. ISBN 9789038800677 (Ouderenzorg/Dementie/Strip/PO) Zie ook: www.nijghenvanditmar.nl en www.rozchast.com

Soort boek/ziekte stijl:

'Graphic Memoir' van 228 pagina's waarin Roz Chast tekent, beschrijft en met fotomateriaal en documenten toelicht hoe zij als enig kind opgroeide bij haar ouders in Brooklyn. Vervolgens gaat zij in op het leven van haar ouders als kwetsbare ouderen en het dementeren van haar vader. Chast licht daarbij toe hoe hun relatie veranderde, haar rol als enig kind veranderde, zij steeds meer moest zorgen voor haar ouders en beslissingen moest gaan nemen voor hen. Langzaam maar zeker werd duidelijk dat haar ouders uit het ouderlijk huis weg moesten, naar verzorgingscomplex. Haar vader stierf als eerste, iet later haar moeder. Een boek dat voor velen herkenbare momenten zal hebben uitgevoerd met full colour strips, familiefoto's, tekst en documenten.

Over de schrijfster:

Rosalind "Roz" Chast (1954) groeide op in Brooklyn. Haar vader was leraar, haar moeder onder directrice van een lagere school. Ze werkt sinds 1978 o.a. als cartoonist van *The New Yorker*. Ook publiceert ze werk in *Scientific American*, *the Harvard Business Review*, *Redbook*, en *Mother Jones*. Ze weet met haar cartoons de neurosen van de moderne New Yorker met humor en ironie te pakken. Roz Chast is getrouwd met Bill Franzen en woont met man en kinderen in Ridgefield, Connecticut. Zie ook: <http://rozchast.com/bio.shtml>

Korte beschrijving:

Flaptekst: 'Roz Chast en haar ouders waren lange tijd aanhangers van de ontkenningstheorie: als je maar niet nadenkt over de dood, zal die ook nooit komen. Hun hele getrouwde leven woonden Chasts ouders in Brooklyn, New York en ze waren vastbesloten er te blijven – tot het echt niet meer ging. Kunnen we het niet over iets leukers hebben? is Chasts eerste autobiografische boek. Full colour strips, familiefoto's, tekst en documenten combineert ze tot het verhaal van een enig kind dat haar beide ouders ruim boven de negentig ziet worden, tot ze ten slotte écht oud worden. Op haar karakteristieke ironische, maar ook eerlijke manier laat Chast de universele problemen zien die zij en haar ouders tegenkomen: hoe je als kind de ouderrol zo goed en kwaad als het gaat moet overnemen, het moment dat een verhuizing naar een instelling in zicht komt, en hoe om te gaan met gênante fysieke complicaties, en met vreemden die de meest intieme zorg verlenen.

Kunnen we het niet over iets leukers hebben? werd in de VS genomineerd voor vele prijzen en haalde de bestsellerlijst van The New York Times. Geestig en verdrietig, fantastisch verteld en getekend, een troost en een komische noot voor iedereen die met een vergelijkbare situatie te maken heeft.'

Chast tekent, beschrijft en illustreert met humor, ironie, genadeloos eerlijk en met liefde voor haar ouders. Naast ervaringen die menigeen heeft wanneer het gaat om de verzorging van hoogbejaarde en dementerende ouders, licht ze ook toe hoe ze opgroeide in een ongewoon gezin. Hoe dat haar jeugd en latere leven heeft beïnvloed. Haar van oorsprong Joodse ouders kregen haar, hun enig kind, op latere leeftijd. Chast gaat in op hoe zij en haar vader omgingen met haar dominante moeder, hoe Chast haar eigen leven ging leiden, Brooklyn een tijdje vaarwel zei. Hoe ze toch weer terugkwam na verloop van tijd, haar ouders kwetsbare ouderen werden, zorgafhankelijk en haar vader dementeerde.

Ze tekent en beschrijft hoe ze haar taak als mantelzorger op zich nam. Uiteindelijk moesten haar ouders toch verhuizen naar 'De plek', een woon-zorgcomplex, en stierven. Eerst haar vader, later haar moeder. Dat alles maakte dat verhoudingen veranderden. Hoe dat tot aan de dood van haar ouders was, wat er gebeurde, wat daarbij kwam kijken en wat dat met haar deed staat in dit door Roz Chast gemaakte boek. Lezen dus.

Wat viel op:

Hoe een combinatie van cartoons, teksten, foto's en documenten zo'n mooi boek kunnen maken waarin humor, verdriet, liefde en tragische situaties gecombineerd worden, een lach en brok in de keel veroorzaken. Dat kan troost leveren en voor sommigen waarschijnlijk ook een ingang om moeilijke momenten bespreekbaar te maken die je tegenkomt als je gaat zorgen voor ouders (o.a. afscheid nemen van het ouderlijk huis) en ook als zij gestorven zijn (zie citaten). Oprecht en eerlijk. De citaten hieronder getuigen daarvan maar doen tekort aan de mooie lay-out en verzorging van het boek. Via de linken onder tekeningen is een impressie van Chast's tekenstijl te zien.

Citaten:

Pag. 56: 'Ik wist ook niet goed wat er moest gebeuren. Mijn moeder had zo'n sterke persoonlijkheid. Hoe verzwakt ze ook was, mijn vader en ik kregen haar in geen geval zover dat ze iets deed wat ze niet wilde.'

Pag.133: 'Toch had ik niet al te veel medelijden met hen. Zij hadden elkaar, wat meer was dan de meeste mensen daar konden zeggen.'

Pag.142: 'Het verpleeghuis was behoorlijk deprimerend. Hier werden geen pogingen gedaan om te verbloemen wat voor plek het was. Geen banken, geen muurlampen, geen oosterse tapijtjes.'

Pag.167: 'Na de dood van mijn vader viel het me op dat alle dingen waaraan ik me voorheen gek had geërgerd- zijn eindeloze getob, zijn oeverloze gebabbel, zijn bijna verdachte onvermogen iets met zijn handen te doen- opeens onbeduidend leken. De enige emotie die overbleef was grote genegenheid en dankbaarheid voor het feit dat hij mijn vader was.'

Pag.225: 'De begrafenisondernemer had me gevraagd of ik hun as wilde laten vermengen. Ik vertelde dat mijn moeder bij leven zo dominant was geweest dat het me beter leek als mijn vader wat ruimte voor zichzelf had. Wel dicht bij haar, maar ook zelfstandig.'

Tekeningen: Zie <http://www.moorsmagazine.com/cartoons/strips/roz-chasts-graphic-novel-over-haar-ouder/>
<http://echtmedia.net/roz-chast-kunnen-we-het-niet-over-iets-leukers-hebben/>
Leesfragment Echtmedia.net. Copyright bij de auteur.

Recensies/Extra:

<http://echtmedia.net/roz-chast-kunnen-we-het-niet-over-iets-leukers-hebben/>

<https://www.groene.nl/artikel/ik-wilde-niet-dat-mijn-ouders-zouden-verdwijnen>

<http://www.vpro.nl/boeken/artikelen/tips/Roz-Chast.html>

'(...) Het is om meerdere redenen een magistraal familieportret. De vorm is bijzonder, het boek een mix van tekeningen, foto's en teksten. Dan de inhoud: genadeloos en ontroerend schetst Chast hoe ze als kind langzaam de ouder van haar ouders wordt. (...) Chast tekende haar moeder vlak voor ze stierf, kort nadat ze was overleden. Ik bekeek ze en had even geen woorden meer.'

<http://www.moorsmagazine.com/cartoons/strips/roz-chasts-graphic-novel-over-haar-ouder/>

(...) Chast combineert stukken tekst met heel veel tekeningen en korte strips die vaak hilarisch zijn, maar die tegelijk onder de huid kruipen, met foto's, en op het laatst schetsen van haar stervende moeder. Dat werkt bijzonder goed, want je wordt haar verhaal en haar geschiedenis binnengesleept, en je moet het boek regelmatig even wegleggen omdat het je teveel wordt. (...) Het boek is overigens meer dan voortreffelijk vertaald door Toon Dohmen en perfect geletterd door Frits Jonker – en vergis je niet, dat luistert bij een boek als dit behoorlijk nauw. Jonker leverde een perfect stuk werk af, helemaal in de stijl van Chast. Knap! (...) Chast weet je te ontroeren, aan het lachen te maken, kippenvel te bezorgen, een brok in de keel te bezorgen, zelfs een traan te ontlokken, onder meer omdat ze onvoorstelbaar eerlijk is en al haar twijfels op tafel legt, en haar ouders genadeloos echt portretteert, en tegelijk met liefde. Een intiem, confronterend boek, dat je doet realiseren dat perfecte gezinnen waarschijnlijk nergens bestaan.'

Citaten uit de pers:

'Geestig, slim, diepzinnig, ik wist niet wat ik zag/las. (...) De liefde waarmee de dochter dit boek heeft gemaakt – de precisie, de humor, de foto's van de verschrikkelijke voorraden die haar ouders hebben aangelegd, en dan het zachte realisme van die laatste onverwachte tekeningen – is verpletterend. (...) Zo'n mooi en wezenlijk boek, zo übergeestig.' Marja Pruis in [*De Groene Amsterdammer*](#)

'Wonderbaarlijk genoeg tegelijk ontroerend, genadeloos eerlijk, deprimerend én hilarisch.' *NRC Handelsblad*